

Naturen er bedre i økologiske hegn og skel

Af Knud Tybirk, Jesper Fredshavn, Erik Aude & Sune Petersen
Danmarks Miljøundersøgelser, Afd. for Vildtbiologi og Biodiversitet, Kalø.

Når talen er om naturkvalitet i landbrugslandskabet er det ofte markfladen, der fokuseres på. Men en meget stor del af de arter, der lever i det åbne land er knyttet til de udyrkede arealer. Blandt disse er hegn og markskel de naturområder, der er mest påvirket af driftsformen på de tilgrænsende marker, og det er her vi skulle forvente den største effekt af dyrkningsformen. Danmark har ikke nogen stor tradition for at forske i hegn og deres naturværdier, og der foreligger ikke viden hverken herhjemme eller i udlandet om effekter af økologisk drift på udyrkede arealers vegetation. Danmarks Miljøundersøgelser er derfor nu i en række projekter begyndt at forske i hegn og markkanters naturværdier.

For mange økologer er det indlysende at der er en forskel. Nogle landmænd har i marken sagt til os at enhver da ved at konventionelle hegn ikke er nær så frodige og varierede som de økologiske pga. sprøjtemidlernes afdrift. Hidtil har vi dog ikke haft nogen ordentlig dokumentation for dette udsagn.

Nogle af DMU's studier foretages på konventionelle bedrifter, nogle udelukkende på økologiske og andre igen sammenligner fx ensartede hegn og markskel på økologiske og konventionelle bedrifter afhængigt af undersøgelsens formål.

I et studie finansieret af pesticidforskningsmidler har vi sammenlignet naturindholdet i 3-5 rækkede 'standardhegn' plantet af Hedeselskabet for 10-15 år siden på henholdsvis økologiske og konventionelle bedrifter. Økobedrifterne har været økologiske i mindst 10 år- og de fleste af disse hegn er anlagt uden sprøjtemidler. På alle andre relevante parametre er de ens. Vi har i alt undersøgt 56 hegn fordelt over hele Jylland og nogle enkelte på Sjælland. Halvdelen af disse er økologiske – på begge sider af hegnet.

Vi fandt betydeligt flere plantearter i de økologiske hegn. 34 arter i gennemsnit mod 24 i de konventionelle – altså over 40% flere arter af urter i de økologiske hegn. Billedet var det samme på sandjord og lerjord.

Et andet studie af vegetationen finansieret af FØJO på kvægbedrifter i Herningområdet viser at der allerede efter 3-4 år findes markant forskel mellem økologiske og konventionelle markskel. Og at denne forskel udbygges efter 7 års økologisk drift. Det er meget overraskende at forskellene har været så store og vist sig så hurtigt i forhold til vores hidtidige forventninger.

Ét er at finde flere arter, noget andet er hvilke arter der så forekommer. Uanset driftsformen er det stadigvæk hovedsageligt de meget almindeligt forekommende arter vi har i hegnene. Det er dog interessant at to af de mest dominerende arter i de konventionelle hegn er burrenerre og blød hejre, der begge er vanskelige ukrudtsarter i markerne. I de økologiske hegn er der plads til arter som alm. hønsetarm, lancetvejbred, alm. svinemælk, lav ranunkel m.fl., men også til besværligt ukrudt som agertidse. To relativt sjældne plantearter blev fundet i økologiske hegn.

I England, hvor man har systematiske undersøgelser af de konventionelle hegn, har man fundet en tilbagegang i vegetationens diversitet på 14% mellem 1978 og 1990. Vi har ikke tilsvarende undersøgelser herhjemme, men man kunne forestille sig en tilsvarende tendens. I de engelske undersøgelser er der konstateret en tilbagegang for 11 af de 16 arter, der var signifikant hyppigere i de danske økologiske hegn. Det kunne tyde på at økologiske hegn har stor betydning som refugier – som tilholdssted og levested – i et intensivt dyrket agerlandskab.

Det glædelige er at selv ret unge økologiske hegn og relativt nyomlagte bedrifter tilsyneladende også har stor betydning for agerlandets natur. En mere varieret hegnsvvegetation giver flere levemuligheder også for andre arter, både insekter og højere dyr. Med omtanke kan landmanden altså påvirke og beskytte naturen i skel og hegn via sin daglige drift og dermed bidrage til at forbedre naturen i agerlandskabet.